

Skjøtselsplan for Nyborg, Lørenskog kommune, Akershus fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

Terje Blindheim / Line Klausen

Skjøtselsplan for Nyborg, Lørenskog kommune

Forfattere: Blindheim, Terje / Klausen, Line

Publisert: 01.02.2024

Antall sider: 26 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Oslo og Viken

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Blindheim, T. og Klausen, L. 2024. Skjøtselsplan for Nyborg, Lørenskog kommune, Akershus fylke. Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype. Biofokus-rapport 2024-015. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Fra lokaliteten. Insektbilder er fra andre lokaliteter. Solblom / Bille på mjødurt / Humle på hvitbladtistel (fotos insekter Olberg og Lønnve).

Biofokus rapport 2024–015

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-319-0

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Skjøtselsplanen for Nyborg i Lørenskog kommune er utarbeidet av Biofokus på oppdrag fra landbrukskontoret i Lørenskog. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark på Østlandet. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Biofokus takker Landbrukskontoret i Lørenskog for godt samarbeid i prosessen med skjøtselsplanen. Vi takker også grunneier som er ansvarlig for skjøtselen for faktaopplysninger, god dialog og verdifulle innspill til planen. Takk til Kristina Bjureke for bilder, og informasjon om hennes tidligere besøk på enga.

Oslo, 1. februar 2024

Terje Blindheim

Bilde av enga sett mot sør. 7. sept. 2023

Innhold

1	Slåttemark på Østlandet	5
2	Skjøtselsplan for lokalitet Nyborg	8
2.1	Innledning	9
2.2	Hensyn og prioriteringer	10
2.3	Tradisjonell og nåværende drift	10
2.4	Aktuelle erfaringer med skjøtselen	11
2.5	Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	11
2.6	Mål for verdifull slåttemark	12
2.7	Restaureringstiltak	13
2.8	Skjøtselstiltak	13
2.9	Oppfølging av skjøtselsplanen	16
3	Kilder	17
	Vedlegg	18
	Bilder	18
	Naturtypelokalitet(er)	21
	Artsliste	22
	Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater	24
	Overvåkning, log	25

1 Slåttemark på Østlandet

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflaterydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike), og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter. Artssammensetningen i slåttemarkene kan variere mye på grunn av forskjeller i jordsmonn, høyde over havet m.v. Etter fuktighetsforholdene skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

I tørr-friskengene på Østlandet vokser vanlige arter som grasene gulaks og engkvein, samt bleikstarr, ryllik, blåklokke, tepperot, øyentrøst, gjeldkarve, smalkjempe, tiriltunge, hårsveve, småengkall, prestekrage, engtjæreblom, engnellik, storblåfjær, hvitmaure, rødkløver, engknoppurt og rødknapp, men også sjeldnere arter som den trua arten solblom.

To enger i Flesberg. Over: Tørreng med engtjæreblom, prestekrage, gulaks, tiriltunge, stemorsblom. Bildet t.h viser katterot som ofte vokser tørt og på grunnlendt mark. Under: rikere og friskere eng med brudespore, hjertegras (bilde t.h), harerug, blåfjær, småengkall, rødkløver, gulaks, fuglevikke, tepperot m.m. Alle foto: Ellen Svalheim.

Hvis jordsmonnet har litt kalkinnhold kan man også finne gulmaure, vill-løk, flekkgrisøre, vill-lin, flekkmure, rundskolm, fagerknoppurt, dunkjempe, smalfrøstjerne, marianøklebånd, orkideer som brudespore og hvitkurle, grasarter som dunhavre og hjertegras samt den lille bregnen marinøkkel. Også den sørlige orkideen søstermarihånd kan inngå i slike enger. I seterområdene tilkommer fjellarter som fjelltimotei, setermjelt, blåmjelt, fjellbakkestjerne, fjellfiol og fjellnøkleblom.

Stølsvoll i Valdres med prestekrage, blåklukke, småengkall, fjellgulaks og ulike marinøkler. I seterområdene vokser gjerne engarter fra lavlandet sammen med fjellplanter som fjelltimotei (t.h.). Begge foto: Ellen Svalheim.

I frisk slåttemark (dvs. litt fuktigere eng) vokser relativt høyvokste arter som skogstorkenebb, hvitbladtistel, rød jonsokblom, enghumleblom, og ballblom, men også lavere arter som gulaks, ryllik og harerug vokser der. Litt kalkkrevende arter som skogmarihånd og stortveblad kan forekomme, og i fjellet kommer arter som svartopp til. Fuktenger domineres gjerne av gras- og starrarter samt vanlige arter som enghumleblom og myrfiol. Hanekam kan også være et karakteristisk innslag. Hvis fuktenga er kalkpåvirket kan man finne mer krevende arter som stortveblad.

Frisk- fuktig eng i Kongsberg kommune med bl.a. ballblom, skogstorkenebb, enghumleblom, engsyre. T.h.: I fuktige enger på Østlandet vokser gjerne hanekam. Foto: Ellen Svalheim.

Mange gamle slåttemarkar brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarkar har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarkar holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet (Svalheim et al., 2018), og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Østlandet (Bele et al., 2011). Mye av denne teksten om slåttemark på Østlandet er hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for lokalitet Nyborg

GRUNNEIER:		ANSVAR SKJØTSEL:		LOKALITETSVERDI I NATURBASE ¹ :
Geir Vernli Hansen og Silje C. Myrvold		Geir Vernli Hansen og Silje C. Myrvold, samt Lørenskog kommune		NINFP2310136488 - Høy
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 01.02.2024			DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 07.09.2023, 08.10.23	
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): Avtale om befaring per telefon. Telefonkontakt i etterkant (16. januar 2024) for å få innspill til planen. Har også snakket med tidligere nabo til området Tor Vestli.				
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Terje Blindheim og Line Klausen				FIRMA: Biofokus
UTM SONE LOKALITET(ER):	NORD:	ØST:	GNR./BNR.:	
32 W	6642920	607527	97/9	
LOKALITET:		NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET:	AREAL (ETTER EVENTUELL RESTAURERING):	
Nyborg				
NINFP2310136488		1,44 daa.	2 daa	
DEL AV VERNEOMRÅDE:		DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:		
Nei		Nei		

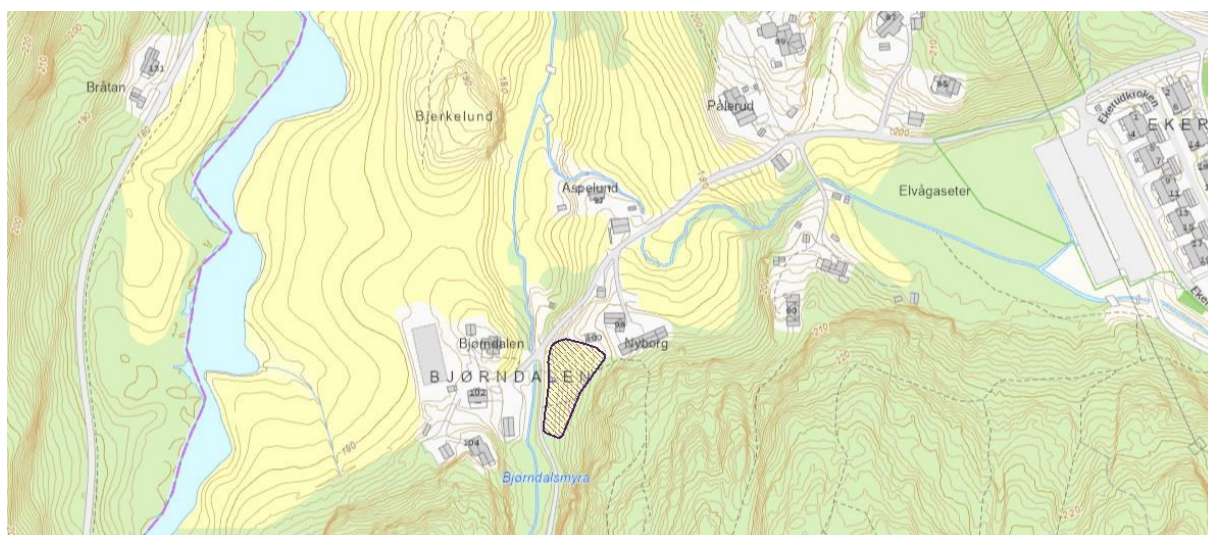
¹ Verdivurdert i henhold til Mijødirektoratets instruks frå 2023.

2.1 Innledning

Enga som denne planen omfatter er en del av et større kulturlandskap som ligger i Bjørndalen/Elvåga vest i Lørenskog kommune, på grensen mot Oslo (Figur 1 og Figur 2). Området ligger i overgangen mellom boreonemoral og sørboreal vegetasjonssone i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon (Moen, 1998). Berggrunnen er kun svakt kalkrik med glimmergneis (NGU, 2024a). Det meste av enga ligger på rike løsmasser i form av hav- og fjordavsetninger, under marin grense (NGU, 2024b). Området ligger innenfor Marka.

Området er avgrenset som en lokalt viktig slåttemark (BN00011231) i forbindelse med kartlegging av naturtyper etter DN-håndbok 13 (Blindheim, 2002; Direktoratet for Naturforvaltning, 2007) i 1999-2002. Kartleggingen i 2023 fulgte Miljødirektoratets nye instruks for kartlegging av naturtyper på land (Miljødirektoratet, 2023) og ble utført 7. september og 8. oktober. Lokaliteten er vurdert å ha Høy lokalitetskvalitet og den har dermed status som utvalgt naturtype. Informasjon om lokaliteten er tilgjengelig i Naturbase (Miljødirektoratet, 2024). Slåttemark er rødlistet naturtype (kritisk truet-CR) (Artsdatabanken, 2018) og slåttemark er en utvalgt naturtype (Klima og miljødepartementet, 2011). Informasjon om tidligere artsfunn og funn gjort i 2023 av rødlistearter og fremmede arter er tilgjengelig i Artskart (Artsdatabanken, 2023). Lokaliteten har en viktig funksjon for den sårbare arten solblom (EN) og det er registrert en rekke fremmede arter og problemarter som påvirker og kan påvirke området.

Enga er i dag mest urterik i de øvre delene som også er tørrest. Den nedre halvdel ser ut til å være betydelig kildepåvirket med et stort innslag av hvitbladtistel, en art som typisk vokser i fuktige og rike miljøer. Det er også en del sløke som har samme habitatkrav. I skogkanten finnes en del arter som ikke vokser nedover i enga, noe som skyldes at det ikke er marin leire i overgangen mot skogen. Engarealet er totalt sett ganske variert og har derfor potensial til å huse et rikt mangfold av arter. Enger på marin leire er svært produktive og krever aktiv slått over tid for å hindre at den selvgjødles og vokser til med noen få dominerende arter.

Figur 1. Oversiktskart over Bjørndalen med slåttemarka avgrenset med blå farge.

Figur 2. Slåttemarksområde med blå avgrensning. Området er en del av et større kulturlandskap ved Bjørndalen.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Hensyn til solblom bør være i fokus for denne enga. Det er en prioritet å utføre skjøtsel på en måte som fremmer denne arten. Om det lykkes vil også mange av de andre typiske slåttemarksartene være ivaretatt.

Fremmede arter og problemarter i og rett utenfor enga er en utfordring. For å unngå videre spredning og påvirkning på gjenværende intakt vegetasjon bør også områdene i umiddelbar nærhet til enga underlegges samme skjøtselsregime som den avgrensede slåttemarka.

Ulik blomstring og frøspredning på ønskede og uønskede arter gjør at det i en periode kan være nødvendig med tiltak på ulike tider. Det er viktig at fremmede arter og problemarter som hagelupin, russekål og skvallerkål bekjempes med lusing og slått før de frø seg og spres videre.

Eventuelt beite med storfe må skje tidlig i vekstsesongen og etter slått for å sikre blomstring og frøspredning hos slåttemarksartene.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Ifølge markslagskart fra Kilden (NIBIO) er slåttemarka beskrevet som fulldyrka mark. Ifølge flyfoto tilbake til 1940-tallet har området vært slått og hesjet tidligere, se Figur 3. Kun en mindre del sør for huset har vært jordbearbeidet og trolig brukt som grønnsakshage eller lignende. Brønnhuset nederst i enga ble satt opp rundt 1975 og det ble brukt vann herfra frem til ca. 2019, men er ikke i bruk til noe i dag. Det ble brukt gravemaskin som la ned rør mellom brønnen og huset. Dette gravearbeidet kan være grunnen til at det har spredt seg inn skvallerkål i enga, og gravearbeidet har nok før til en endring av floraen i det området som ble påvirket. Enga ble slått med tohjulstraktor frem til ca. 1995. Høyet ble brukt på Bjørndalen gård til dyra der. Etter den tid har enga blitt slått mer sporadisk og trolig har ikke høyet alltid blitt raket opp og brukt. Ett av bildene i Vedlegg viser enga med mye ospeoppslag i 2018, noe som tyder på manglende slått noen år før dette. Manglende slått og kun svakt beitetrykk de seneste årene kan forklare preget av gjødsling som er på deler av enga i dag. Det har også beitet sau på området tidligere og fra 2019 har det vært noen geiter og hest som har beitet her, særlig på sommerstid. Veien som går

langs bekken ser ut til å være anlagt på 80-tallet og så videre opparbeidet og påfylt i 1999. Området grenser til skog i øst og løvskogen har grodd tettere inn på enga i senere år. Det er ryddet noe løvkratt senere år og geitene har trolig også ryddet en del kratt.

Figur 3. Flyfoto fra 1956 som viser slåtteenga sentralt i bilde, med skygger fra store grantrær som sto i skogkanten.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Nytt skjøtselsregime er ikke igangsatt og følgelig ingen erfaringer høstet. Planen ønsker en hevd som er ganske lik den som var her fram til ca. 1995 med årlig slått og raking. Et hevdregime som ga opphav til kontinuitet i et verdifullt leveområde for den direkte truede arten solblom.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Det er registrert ca. 50 ulike karplanter på enga, trolig finnes noen flere. Solblom (EN) er eneste registrerte rødlisteart og ble sist observert blomstrende i 2018. Det forventes at arten fortsatt finnes i enga selv om den ikke ble gjenfunnet i 2023. Det ble også sett etter beitemarkssopp i 2023, men det ble ikke gjort funn av arter knyttet til denne gruppen av sopp. Det er ikke registrert insekter i området, men kombinasjonen av blomstereng og skog med innslag av gamle trær og død ved er svært viktig for mange truede insektarter. Engas beliggenhet i tilknytning til skog og våtmark er gunstig. Mange insektarter er knyttet til blomstereng i deler av sin livssyklus, men lever andre deler i f.eks. død ved, våtmark eller i gamle trær. Kombinasjonen av slike kvaliteter finnes i sammensatte landskap og er svært viktig for svært mange truede insektarter (Elven & Bjureke, 2018; Lønnve et al., 2022; Olberg et al., 2023).

Skiftende hevdregime i området, bygging av vei og brønnhus, og påvirkning av fremmede arter og gjenvoksning har ført til utskifting av arter og endringer i frekvens av arter over tid. Over tid ser det ut til å være en negativ utvikling i forekomst av fremmede arter, men det er lite dokumentasjon på hvordan karplantefloraen har utviklet seg over tid. Det var forekomst av typiske engplanter i området for ca. 25 år siden og det kan vel sies om enga også i dag selv, om den trolig er noe mer preget av beite og som sagt fremmede arter og problemarter. Slått uten fjerning av plantemateriale har ført til en viss oppgjødsling av enga, særlig midtre og nedre deler.

På fire ulike punkter (se Figur 4) ble det 28. juni 2018 registrert 15, 16, 11 og 8 skudd/rosetter av solblom. Totalt 50 skudd/rosetter vokste i en rett linje mellom skogen og pumpehuset, i øvre halvdel av enga. Populasjonen av solblom bør sammen med andre typiske slåttemarksarter sees på som en indikator for engas kvaliteter. Antall skudd/rosetter av slike arter bør derfor overvåkes i årene fremover. Det bør også holdes øye med utviklingen av fremmede arter. Dersom omfanget av disse øker bør det settes inn ytterligere eller korrigerende tiltak. Dette gjelder særlig skvallerkål, russekål og hagelupin. Det er trolig også viktig å fjerne skogskjegg fra området.

2.6 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):

Restaurere og utvikle blomsterrik slåtteeng med tilhørende rikt arts mangfold, med hjelp av aktiv skjøtsel

Utvikle blomsterrik slåtteeng slik at solblom og andre typiske slåttemarksarter vil dominere i fremtiden.

EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:

- Øke forekomsten av den den truede planten solblom i enga.
- Fjerne helt eller desimere forekomsten av fremmede arter i og rundt enga.
- Legge til rette for et rikt arts mangfold av insekter ved at det finnes elementer av gamle trær og liggende død ved i nærheten av lokaliteten.
- Fjerne busker og kratt av særlig løvtrær langs skogkant slik at det blir mindre skygge og mer åpen eng enn i dag. Det er et mål å skape noe død ved og enkelte gamle trær i en åpen kantsoneskog.

TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

- Utvikle en lavvokst engflora med gode bestander av typiske arter for ugjødsle eng, som blodstorkenebb, knollerteknapp, bergmynte, prestekrage og engfiol.
- Øke mengden blomstrende skudd av solblom. Minimere forekomsten av fremmede arter og problemarter.

2.7 Restaureringstiltak

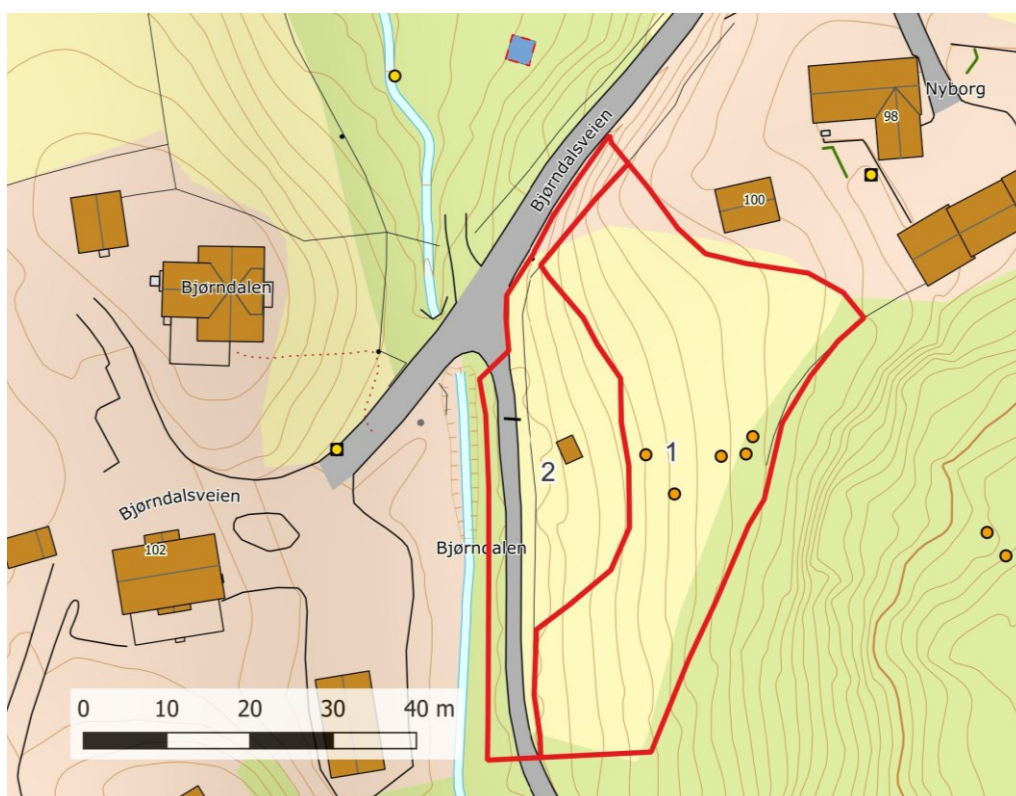
RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Tiltak 1: Rydde i kantsone mot skog i øst og sør så det blir mer åpen engvegetasjon. Fjerne trær som ligger i enga. Selje er et viktig treslag for bl.a. humler på våren. Noe selje bør spares i nærheten til enga. Grov furu bør settes igjen. Ringbarking av løvtrær er effektivt for å slippe gjenvekst og renninger. Sonen er kun 1-3 meter bred.	2024-25	Skogkant	Hele året
Tiltak 2: Luke og slå fremmedarter. Gjelder først og fremst sone 2, men også i overgang mot sone 1. Langs vei i nord er det bratt og trolig er lusing enklere enn slått og beite. Optimalt kan skvallerkål, russekål og hagelupin forsøkes dras opp med rot. Som et minimum slås senest rett etter blomstring for å unngå videre frøspredning.	2024-26	Kantarealer og eng	Mai-juni
Veien som går langs enga i vest er bygd opp med masser og demmer opp vann langs denne slik at enga får mer karakter av våtmark. Det er ønskelig at disse fuktige områdene blir bedre drenert enn de er i dag. Det kan være en idé at brønnhuset som ikke har noen funksjon lenger fjernes og at det legges et rør fra dette og under veien ned til bekken. Det vil fortsatt være vått her, men tiltaket kan hindre at vann blir stående over lengre tid.	2025-26	Sone 2	Vår-høst

2.8 Skjøtselstiltak

Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Tiltak 1: For å hindre gjengroing og spredning av fremmede arter anbefales det at hele enga med kantsoner slås. Både sone 1 og 2 i skjøtselssonekart (Figur 4). Se generelle skjøtelsråd lenger ned. Når enga rakes er det gunstig om det mest urterike høyet i øvre del av enga rakes nedover slik at frø fra de mest artsrike delene sprer seg nedover i enga. Om det ikke er aktuelt med etterbeite på enga bør slåttetidspunktet flyttes et stykke ut i august slik at	2024-29	Sone 1, 2	Etter 15. juli

etterveksten ikke blir for stor. Det anbefales slått med ljå, tohjulstraktor eller ryddesag med trekantblad. Altså skjærende redskaper og ikke redskaper som knuser gresset med påfølgende tilførsel av næring til jorda.			
Tiltak 2: Etterbeite etter at slått er gjennomført er positivt dersom det finnes dyr tilgjengelig. Hvilken type dyr er ikke så farlig, men geiter vil bidra også til å rydde kantskog.	2024-29	Sone 1 og del av 2 som er innenfor gjerde	Fra 1. aug.
Tiltak 3: Slått av etterveksten på de frodigste delene av enga kan med fordel gjøres de første årene dersom etterbeite ikke er aktuelt. Deler av sone 2 er ikke gjerdet inne og her vil nok slått være mest aktuelt også senere på høsten.	2024-26	Sone 1 og 2	1. – 15. september

Figur 4. Skjøtselssonekart for lokalitet Nyborg. Røde streker viser skjøtselssone 1 og 2. Oransje punkter er Solblomforekomster slik de finnes i Artskart.

Generelt gjelder for skjøtselsslått:

- Slåtten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljà, avhengig av bratthet. Kantklipper med trekantblad kan benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller husdyrgjødsel.

Beiting

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UK)
Tiltak 1: I det inngjerdede området av sone 1 og 2 er det positivt om det beites med storfe eller hest, evt. andre dyr etter at slåtten er gjennomført. Det kan også være aktuelt med vårbeite, i så fall må dette beitet avsluttes før blomsterplantene skyter med skudd.	2024-29	Inngjerdet område i sone 1 og 2	Fra 1. aug.

Generelt gjelder for beiting i slåttemark:

- Beiting kan være positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Unngå beite dersom det er insektarter eller karplantearter i slåtteenga som blir negativt påvirket.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkskader). Heller ikke saueraser som selektivt beiter arter som er ønsket i enga.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåtten seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere igang)
- Unngå tilleggsfôring inne på slåttemarka.
- Slåttemark med rik vårblomstring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturenger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

2.9 Oppfølging av skjøtselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERING ÅR:

2029

BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER:

Nei, men det bør holdes øye med fremmede arter slik at disse fjernes før de setter frø og sprer seg ytterligere. Det gjelder særlig lupin og russekål. Skudd av Solblom kan gjerne telles hvert år for å måle effekten av skjøtselen.

GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK:

Det er tidligere beitet med sau, geit og hest og det er ryddet noe løvtrær mot skogen i øst. Det er ca. 10-15 år siden området ble slått.

PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN:

Gjennomføringen av skjøtselsplanen vil kreve en del tidsressurser på ulike deler av året. Veien som går langs og gjennom skjøtselsplanområdet er mye brukte turveier som kommunen allerede skjøtter deler av andre steder i området. Det kunne vært en løsning av kommunen tar ansvar for å skjøtte de delene av området som er utenfor gjerdet, mens grunneier har ansvar for å skjøtte områdene innenfor gjerde. Om det er mulig kan f.eks. en skoleklasse eller en naturvernforening inviteres til å være med på slått. Det kan være en god læringsarena og det er verdifullt at slike prosjekter får en lokal forankring. Om det skal brukes dyr som del av hevd må det avklares hvem som tar ansvar for dette.

3 Kilder

- Artsdatabanken. (2018). *Norsk rødliste for Naturtyper 2018*.
<https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken. (2023, august 11). *Fremmede arter i Norge—Med økologisk risiko 2023*.
<https://www.artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. (2024). *Artskart—Internettportal for artssøk*.
<https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Bele, B., Norderhaug, A., & Svalheim, E. J. (2011). *Bondens kulturmarksflora for Østlandet*. Bioforsk Midt-Norge.
- Blindheim, T. (2002). *Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Lørenskog kommune* (Siste Sjanse rapport 2002–6; s. 33). Siste Sjanse.
- Direktoratet for Naturforvaltning. (2007). *Kartlegging av naturtyper—Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. Utgave 2006 (oppdatert 2007)* [DN-håndbok 13.]. Direktoratet for Naturforvaltning.
https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/54/handbok-13-080408_low.pdf
- Elven, R., & Bjureke, K. (2018). *Pollinatorvennlig skjøtsel av slåtte- og naturbeitemark. Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo. Rapport nr. 77, 80 s.*
- Klima og miljødepartementet. (2011). *Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven*.
- Lønnve, O. J., Olberg, S., Olsen, K. M., & Gammelmo, Ø. (2022). *Insekter i slåtte- og naturbeitemark del I. En oppsummering av data fra prosjekter i perioden 2006-2020* (Biofokus-rapport-2022-052).
<http://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2022-052.pdf>
- Miljødirektoratet. (2023). *Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Miljødirektoratet veileder* (M-2209 2023; s. 374).
<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/januar/kartleggingsinstruks-kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin/>
- Miljødirektoratet. (2024). *Naturbase*.
<https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>
- Moen, A. (1998). *Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon*. Statens Kartverk.
- NGU. (2024a). *Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/
- NGU. (2024b). *Interaktivt løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/
- Olberg, S., Lønnve, O. J., Gammelmo, Ø., & Olsen, K. M. (2023). *Insekter i slåtte- og naturbeitemark, del II. Analyse av data fra syv lokaliteter på Østlandet* (Biofokus-rapport 2023–059; s. 70). Biofokus.
<https://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2023-059.pdf>
- Svalheim, E., Garnås, I., & Hauge, L. (2018). *Slåtte- og naturbeitemark, veileder for restaurering og skjøtsel. NIBIO Rapport 4/151/2018*. NIBIO.

Vedlegg

Bilder

Figur 5. Viser blomstrende solblom ganske høyt oppe i enga, sørøst for brønnhuset. Bildet er tatt i 2018 etter noen år uten slått. Ospeoppslaget er nå borte etter beite med geiter og hest. Foto: Kristina Bjureke.

Figur 7. Enga sett fra sør ved turveien i 2018. Foto: Kristina Bjureke. Oppslaget av løvtrær på enga og litt av det tette løvkrattet mot skogen er nå fjernet med rydding og bruk av geiter.

Figur 6. Viser den nordøstre delen av enga hvor det står en stor bjørk. Her er det noe skinnere mark. I forgrunnen hagelupin.

Figur 8. Bilde tatt 7. september 2023 fra sør. Løvkrattet fra 2018 er helt borte.

Naturtypelokalitet

Nyborg (Se avgrensning i Figur 1)

Naturtype: D2.1 Slåttemark (ntyp_D02_01)

Kartlagt: 07/09/2023 og

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 1 440 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Naturmangfoldvurdering: Stort

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Stor lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert til moderat da lokaliteten består av eng påvirket av fremmedarter (hagelupin, syrin, skogskjegg og vårpengeurt). Engen er ellers i bruk som hestebeite med nokså ekstensiv bruk. Det er ingen tilgroing, men trær i kantsonen utskygger engplantene. Det er ikke spor etter moderne gjødsling.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til stort. Lokaliteten har flere habitatspesifikke arter (8 observerte arter), blant annet prestekrage, rødknapp og bergmynte. Lokaliteten er ellers liten, under 4 daa, og har bare forekomst av 1 kartleggingsenhet. Rødlistearten solblom (EN) ble sist registrert i 2018. Den ble ikke gjenfunnet, men det forventes at den finnes på lokaliteten. Forekomst av én sterkt truet art trekker parameteren naturmangfold opp fra moderat til stort.

Mrk: Per 17.01.2024 ligger det feil skår for naturmangfold og samlet lokalitetskvalitet i Naturbase. Dette på grunn av usikkerhet rundt forekomst av solblom. Lokaliteten ligger inne med moderat skår, men denne skulle vært høy. Skåren vil bli forsøkt oppdatert i Naturbase.

Artsliste

Tabell 1: Artsliste for lokalitet Nyborg, basert på feltkartlegging høsten 2023 og noen eldre funn. Eksport fra Artskart (16.01.24)(Artsdatabanken og GBIF Norge, 2024).

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Seneste funn
Karplanter	Achillea millefolium	ryllik	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Achillea ptarmica	nyseryllik	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Aegopodium podagraria	skvallerkål	Problemart	9/7/2023
Karplanter	Agrostis capillaris	engkvein	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Ajuga pyramidalis	jonsokkoll	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Angelica sylvestris	sløke	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Anthriscus sylvestris	hundekjeks	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Arnica montana	solblom	Sterkt truet (EN)*	6/27/2018
Karplanter	Aruncus dioicus	skogskjegg	Svært høy risiko (SE)	10/8/2023
Karplanter	Athyrium filix-femina	skogburkne	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Avenella flexuosa	smyle	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Betula pendula	hengebjørk	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Calamagrostis arundinacea	snerprørkvein	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Cirsium heterophyllum	hvitbladtistel	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Convallaria majalis	liljekonvall	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Dactylis glomerata	hundegras	Livskraftig (LC)	10/8/2023
Karplanter	Elytrigia repens	kveke	Livskraftig (LC)	10/8/2023
Karplanter	Equisetum sylvaticum	skogsnelle	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Fragaria vesca	markjordbær	Livskraftig (LC)*	9/7/2023
Karplanter	Frangula alnus	trollhegg	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Galium album	stormaure	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Geranium sanguineum	blodstorkenebb	Livskraftig (LC)	10/8/2023
Karplanter	Geranium sylvaticum	skogstorkenebb	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Hieracium umbellatum	skjermesveve	Ikke vurdert (NE)	9/7/2023
Karplanter	Knautia arvensis	rødknapp	Livskraftig (LC)*	9/7/2023
Karplanter	Lathyrus linifolius	knollerteknapp	Livskraftig (LC)*	9/7/2023
Karplanter	Leucanthemum vulgare	prestekrage	Livskraftig (LC)*	9/7/2023
Karplanter	Lupinus polyphyllus	hagelupin	Svært høy risiko (SE)	9/7/2023
Karplanter	Luzula pilosa	hårfrytle	Livskraftig (LC)	9/7/2023

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Seneste funn
Karplanter	Noccaea caerulea	vårpengeurt	Potensielt høy risiko (PH)	9/7/2023
Karplanter	Origanum vulgare	bergmynte	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Oxalis acetosella	gjøkesyre	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Phleum pratense	timotei	Livskraftig (LC)	10/8/2023
Karplanter	Populus tremula	osp	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Potentilla erecta	tepperot	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Prunus padus	hegg	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Ranunculus repens	krypsoleie	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Rubus idaeus	bringeber	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Rumex acetosa	matsyre	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Scorzonoides autumnalis	føllblom	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Silene dioica	rød jonsokblom	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Solidago virgaurea	gullris	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Sorbus aucuparia	rogn	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Succisa pratensis	blåknapp	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Syringa vulgaris	syrin	Svært høy risiko (SE)	9/7/2023
Karplanter	Trifolium pratense	rødkløver	Livskraftig (LC)*	9/7/2023
Karplanter	Vaccinium myrtillus	blåbær	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Vicia sepium	gjerdevikke	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Viola canina	hundefiol	Livskraftig (LC)	9/7/2023
Karplanter	Viola palustris	myrfiol	Livskraftig (LC)	9/7/2023

* Arten er en kjennetegnende art/tyngdepunktsart/skilleart for semi-naturlig eng.

Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater

[Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres. Husk å sett av nok plass/flere sider for dette.]

AREAL/DELOMR ÅDE:	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK / TIMER	ÅR

Overvåkning, log

[I enkelte tilfelle kan f. eks grunneier/bruker ha interesse av/artskunnskap nok til å telle opp enkeltindivider av særskilte planter innen et avgrensa fast, område på noen få m² hver sesong. Dette kan være verdifull artsinfo å legge til rette for. Å fylle ut en slik tabell kan da være et (overvåknings) tiltak som nevnes under 2.9.3:]

POSISJON/FELT:	ART	DATO	Ant. Blomstrende skudd	Ant. Rosetter	ÅR
Sone 1	Solblom	28.06	Usikkert	50	2018

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2024–015
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-319-0

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no